

Ankara, 11/ 01 / 2010

SİRKÜLER 2010 /5

KONU: 5941 NUMARALI ÇEK KANUNU (“KANUN”) 20 ARALIK 2009 TARİH VE 27438 NUMARALI RESMİ GAZETE’DE YAYIMLANARAK YAYIM TARİHİNDE YÜRÜRLÜĞE GİRMİŞTİR. KANUN ÇEK DEFTERLERİNİN İÇERİKLERİNE, ÇEK DÜZENLENMESİNE, ÇEK KULLANIMINA, ÇEK HAMİLLERİNİN KORUNMALARINA VE KAYIT DIŞI EKONOMİNİN DENETİM ALTINA ALINMASI ÖNLEMLERİNE KATKIDA BULUNMAYA İLİŞKİN ESASLAR İLE ÇEKİN KARŞILIKSIZ ÇIKMASI VE BELİRLENEN DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERE AYKIRILIK HALLERİNDE İLGİLİLER HAKKINDA UYGULANACAK YAPTIRIMLARI BELİRLEMEDİR. KANUN ÖZELLİKLE HAMİLİNE YAZILI ÇEKLERİN DÜZENLENMESİNE KISITLAMALAR GETİRMİŞTİR.

5941 numaralı Çek Kanunu (“Kanun”) 14 Aralık 2009 tarihinde Kabul edilmiş ve 27438 numaralı ve 20 Aralık 2009 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yayım tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanunla ilgili açıklamalar aşağıdaki gibidir.

A-Bankaların Yükümlülükleri

Kanunun 2. Maddesine göre bankalar çek hesabı açmak üzere bankaya başvuran kişiler hakkında mahkeme kararı uyarınca çek düzenleme ve çek hesabı açmak konusunda yasaklı olup olmadığının araştırmak konusunda sorumludurlar. Kanun bu bağlamda bu Kanun ile yürürlüğü sona erdirilen 3520 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun’un 2. maddesi ile benzerlik göstermekle beraber, yeni Kanun bu araştırma yükümlülüğü kapsamında bankalarca atılması gereken adımları ayrıntılı olarak düzenlemiştir.

Bu kapsamda, bankalar ilgili kişilerin çek düzenleme ve çek hesabı açma bakımından yasaklılık durumlarını araştırırken adli sicil kayıtları, fotoğraflı nüfus cüzdanı, yerleşim yeri belgesi ve tacir olanların ayrıca ticaret sicil kayıtlarını talep edeceklerdir. Kanun bankalara çek hesabının kapatılması halinde bunları hesabın kapatıldığı tarihten itibaren 10 (on) yıl süre ile saklama yükümlülüğü getirmiştir.

Bununla beraber yerleşim yeri yurtdışında bulunan kişiler, bankaya kendileri ile ilgili olarak Türkiye’de bir adres bildirmek zorundadır. Çekin karşılığının tamamen veya kısmen bulunmaması halinde, çek düzenleyen bankaca bilinen adresleri, talebi halinde hamile verilecektir.

Kanun çek hesabı açılmasını veya mevcut çek hesabından çek defteri verilmesini isteyen kişi her defasında tacir veya esnaf ve sanatkâr olup olmadığı ve kendisi hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bulunmadığı hususunda bankaya yazılı beyanda bulunur. Tüzel kişiler bakımından yönetimde görev yapan temsilcisi olan veya imza yetkilisi olan kişilerin çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bulunmadığı belirtilir.

Tacir olan ve tacir olmayan kişilere verilecek çekler ile hamiline düzenlenecek çekler açıkça ayırt edilebilecek biçimde bastırılır. Hamiline düzenlenecek çeklerde çek yapraklarının üzerinde “hamiline” ibaresi matbu olarak yer alır.

B-Çekin Karşılıksız olduğunun Tespiti halinde uygulanacak Prosedür

Kanunun 3. Maddesi, karşılıksız çekler bakımından bankaların sorumluluk çerçevesini belirlemede yeni bir düzenleme getirmektedir. Buna göre, muhatap bana, ibraz eden düzenleyici dışındaki hamile, süresinde ibraz edilen her çek yaprağı için;

a-karşılığının hiç bulunmaması halinde,

i-çek bedeli 600 TL veya üzerinde ise 600 TL

ii-çek bedeli 600 TL'nin altında ise çek bedelini

b-karşılığının kısmen bulunması halinde

i-çek bedeli 600 TL veya altında ise, çek bedeline kadar kalan kısmı

ii-çek bedeli 600 TL'nin üzerinde ise çek bedelini aşmamak koşuluyla kısmi karşılığa ilave olarak 600 TL'yi

ödemekle yükümlüdür.

Banka çekin karşılığının hesapta bulunmasına rağmen hamiline ödenmesinin geciktirilmesi veya kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarın hamile ödenmesinin geciktirilmesi hallerinde, çek hamiline, her geçen gün için % 0,3 gecikme cezası öder.

C-İcra Takibi Yapılması ve Ceza Sorumluluğu

Kanun, düzenleme tarihinden önce ibraz edilen çekin karşılığının kısmen veya tamamen ödenmemiş olması halinde, bu çekle ilgili olarak hukuki takip yapılamaz. İleri düzenleme tarihli çekle ilgili olarak hukuki takip yapılabilmesi için, çekin üzerindeki düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde bankaya ibraz edilmesi ve karşılıksızdır işlemine tabi tutulması şarttır.

Karşılıksızdır işlemi ile ilgili olarak Kanunun 5. Madde hükmü uyarınca düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içerisinde karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında hamilin şikâyeti üzerinde, her bir çekle ilgili olarak, 1500 güne kadar adli para cezasına hükmolunur. Karşılıksız çek düzenleyen, adına karşılıksız çek düzenlenen ve ileri düzenleme tarihli çek üzerinde yazılı tarihe göre kanuni ibraz süresi içinde ibrazında, karşılığını hesapta bulundurmayan gerçek ve tüzel kişi hakkında soruşturma evresinde cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından kovuşturma evresinde resen mahkeme tarafından, karşılıksız çıkan her bir çekle ilgili olarak, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilir.

D-Yasak Kararının Kaldırılması

Karşılıksız kalan çek bedelini, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanuni ibraz tarihinden itibaren işleyecek olan 3095 sayılı Kanuna göre ticari işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödeyen kişi hakkında

a-soruşturma aşamasında cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturmayaya yer olmadığına,

b-kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından davanın düşmesine

c-mahkumiyet hükmünün kesinleşmesinden sonra mahkeme tarafından hükmün bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasına

karar verilir.

Hamilin şikâyetten vazgeçmesi halinde de bu hüküm uygulanacaktır.

Geçici Madde 1'e göre bankalar 1/7/2010 tarihine kadar müşterilerine yeni çek defterlerini verir ve ellerindeki eski çek defterlerini imha ederler.

E- Hesaben Ödeme

T.C. Merkez Bankası, çeklerin banka şubeleri arasında hesaben ödenmesini sağlayacak tüzel kişiliği haiz sistemi kurmaya ve gözetimi altında yürütmeye yetkilidir. Bu sistemin kuruluş ve işleyişi bir yönetmelikle düzenlenir. Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 3167 sayılı Kanunun 6. maddesi uyarınca kurulmuş olan Bankalararası Takas Odaları Merkezi, yukarıda öngörülen tüzel kişiliği haiz sistem kuruluncaya kadar faaliyetlerine devam eder ve yeni kurulacak tüzel kişiliğe herhangi bir işleme gerek kalmaksızın devr olunur.

F-Çeklerin Vadesi

Kanunun Geçici 1 Madde hükmü uyarınca 31/12/2011 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir.

G-Yürürlükten kalkan Mevzuat

Kanunun yürürlüğe girmesi ile beraber 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun ile 4814 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması hakkında Kanunda Değişiklik yapılmasına ilişkin Kanunun geçici 1 ila geçici 5. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

BAKIŞ YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK VE DENETİM LTD. ŞTİ.

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR

İLHAN ALKILIÇ